

Erni och Ola – en fredlig kärlekshistoria

1981 gick en sovjetisk u-båt på grund utanför Karlskrona. Erni och Ola Friholt, som på den tiden reste landet runt och pratade i hundratals skolor om fred och internationell utveckling, var några dagar efter händelsen på besök i en skola i Halland. En av eleverna frågade vad de skulle ha gjort om de hittat u-båten. ”Jag skulle ha bjudit besättningen på kaffe. De måste ju ha varit hemskt frusna”, svarade Erni Friholt.

– Eleverna hoppade nästan på oss och i personalrummet efteråt var det ingen som satte sig vid vårt bord, berättar Erni.

Ola minns hur medias rapportering skapade en hetsig och aggressiv stämning i landet och hur upprörda högermilitärerna, som ville bomba u-båten, blev när det beslutades att man inte skulle använda våld.

25 år senare är engagemanget för fred och utveckling lika starkt, trots att de båda fyller 70 år inom kort.

I ett varmt ombonat hem, i skärgårdsidyllen Stocken på Orust, har Erni och Ola dukat fram ett imponerande fikabord. Regnet piskar mot rutorna och utanför syns bara stormigt hav, karga klippor, kobbar och skär. Huset ligger så nära vattnet att det nästan känns som om man är i en båt.

– Folk frågar om det inte blir ensamt här på vintern, men jag blir aldrig uttråkad, säger Erni. Jag nästan längtar efter att ha tråkigt lägger hon till och skrattar hjärtligt.

Huset är Olas barndomshem, dit de flyttade tillsammans 1984. Ett par år senare tog de emot sina första gäster på bryggcaféet, där man bland annat kan äta Mahatma Gandhis drömmar och Elin Wägners rågbröd, bakat med rättvisemärkta, ekologiska ingredienser. Efter 20 år med hektiska somrar börjar Erni och Ola bli lite trötta, de har funderat på att lägga ned.

– Men på 20-års jubileet i somras blev Erni så i gasen att hon med mikrofonen i hand lovade att fortsätta, berättar Ola och tittar roat på sin fru.

Trots att Ola är född på Stocken och att de bott där tillsammans i över 20 år känner de sig inte riktigt accepterade i det gamla fiskeläget. ”Jag dricker kaffe när jag vill”, svarade en granne surt när han bjöds in till 20-årsjubiléet.

– Vi gör udda saker som folk inte förstår sig på, förklarar Ola. Dessutom är jag utlänning, lägger Erni till.

Erni är uppvuxen i andra världskrigets Österrike. En vecka före krigets slut sköts hennes pappa till döds och hennes bror kom aldrig hem från Ryssland. När hon var 13 år flyttade hon till en äldre syster som bodde i Sverige sedan två år tillbaka. I Österrike fanns vid den tiden varken mat, jobb eller möjlighet att studera vidare. Väl i Sverige läste hon allt hon kom över om kriget och drabbades av en djup kollektiv skuld känsla. Hon engagerade sig i fredsrörelsen.

Caféet har varit sommarens sysselsättning, föredrag på skolor och arbete med olika organisationer främst i Indien och Bangladesh har varit vinterhalvårets. Där har Ola och Erni

arbetat med allt från fiske, biodynamiska odlingar, förebyggande hälsovård till mekaniska verkstäder och läxläsning.

– Störst möjlighet att förändra har man ändå på hemmaplan. Att jobba med utveckling är ett vanvettigt svårt jobb, säger Ola.

Han berättar om hur humöret och engagemanget gått i cykler under de perioder de arbetat i den indiska slummen.

– När man vistas månad efter månad i halvmörker, lervälling, bland diarréer och halvsvält vänjer man sig, men så plötsligt blir man varse igen hur jävligt det är trots att man arbetar där varje dag. Sedan segar man sig långsamt ur hopplöshetskänslan tills man efter ett tag drabbas på nytt.

De flesta resor har de gjort ihop, men Erni har också lagt ned mycket tid och engagemang på att förbättra kvinnors villkor världen över genom Svenska Kvinnors Vänsterförbund SKV. 2005 blev hos tillsammans med 999 andra kvinnliga fredsaktivister från olika delar av världen nominerad till Nobels fredspris. Hon går och hämtar en tusensidig bok där varje kvinna fått en egen sida med en bild och en kort beskrivning om hur de arbetar för fred. Samma år fick hon och Ola tillsammans ta emot Sveriges Fredsråds lilla fredspris. Just nu arbetar de via Fredsrörelsen på Orust och SKV med att skapa debatt om förslaget till EU: s nya konstitution som de tycker verkar vara skriven på 1800-talet. ”Alla medlemsstater anbefalls att upprusta” står det bland annat i förslaget, som de befärrar kommer att kuppas igenom, trots att Frankrike och Holland sagt nej i sina folkomröstningar.

Viljan att förändra och en stark längtan att göra något konkret och handfast var det som förde samman Erni och Ola när de träffades via föreningen Svalorna för 34 år sedan. Erni hade redan två barn och Ola tre, båda var frånskilda.

– Vi träffades i april 1974, förlovade oss i juni, gifte oss i september och åkte till Bangladesh i november, berättar de och skrattar åt våra förvånade och imponerande miner.

På deras breda vigselringar av silver finns inskriptionen ”vivamus amemus”- låt oss leva, låt oss älska på latin. I byn i Bangladesh kallades de the ”loving couple”. På frågan om de kompletterar varandra eller om de är lika svarar Ola att de nog kompletterar varandra.

– Erni är en spontan folktalare hon kan gå upp på ett lastbilsflak och det kommer alltid något lämpligt ur hennes mun. Jag tänker efter mer, är mer analyserande.

Erni lägger till att hon ofta blev arg på Ola förr när de föreläste ihop. All tid gick åt till att prata om hur det hade blivit som det blivit och kvar blev det bara några futtiga minuter till att prata om vad vi ska göra åt det. Ola protesterar lite halvhjärtat ”riktigt så var det väl inte”, men så enas de om en sak i alla fall. Att Erni hade varit förbannad.

– Vi hade våra duster, säger Erni och stryker ömt bort en smula från Olas mungipa. Men man lever ihop sig om man inte lever isär sig.

Erni och Ola Friholt

Ålder: Erni blir 70 den 27 november, Ola den 26 april 2007

Yrke: Lärare, fredsaktivister, utvecklingsarbetare, caféägare

Bor: Stocken, Orust

Familj: Fem barn från tidigare äktenskap, fyra barnbarn och ett till på väg

Intressen: Musik, umgås med vänner, vara ute med båten, Erni stickar. Ola målar.

Publicerad i GP november 2006